

JOGHISTÓRIA

AZ ELTE ÁJK MAGYAR ÁLLAM- ÉS JOGTÖRTÉNETI TANSZÉK TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRÉNEK HIVATALOS FOLYÓIRATA

www.facebook.com/joghistoria

Beszámoló a Tudományos
Diákkör bécsi
tanulmányútjáról

ISSN 2062-9699

A TARTALOMBÓL:

**Karunk
nagyjai**
VÉCSEY
TAMÁS

Interjú
BESZÉLGETÉS
BÓDINÉ BELIZNAI
KINGÁVAL

OTDK dolgozatok
KÉPMÁS - MÁSKÉPP

Czikkíró pályázat
„MI, MÁTYÁS, ISTEN
KEGYELMÉBŐL...”

TARTALOMJEGYZÉK

FŐSZERKESZTŐI KÖSZÖNTŐ	3
------------------------------	---

INTERJÚ

Barkóczi Dávid: Beszélgetés Bódiné Beliznai Kingával	4
--	---

OTDK DOLGOZATOK

Gagó-Kilbinger András: A totális mozgósításért és harcbaállításért felelős miniszter és az önállóságukért küzdő minisztériumok.....	7
Zanathy Anna: A képmáshoz való jog az interneten.....	11

CZIKKÍRÓ PÁLYÁZAT

Laklia Balázs: „Mi, Mátyás, Isten kegyelméből...”	17
---	----

KARUNK NAGYJAI

Varga Yvett: Vécsey Tamás – „tudomány az életben”	20
---	----

TDK HÍREK

Barkóczi Dávid, Nagy Virág Eszter: A Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék Tudományos Diákköréről.....	23
Barkóczi Dávid, Nagy Virág Eszter: Beszámoló a Tudományos Diákkör bécsi tanulmányútjáról	24
Barkóczi Dávid: Tanszéki siker az XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencián	25
Barkóczi Dávid: Idén hatodik alkalommal kerül megrendezésre a You MÁJT Win! tanulmányi verseny	26

JÁTSSZ ÉS NYERJ! – JOGTÖRTÉNETI REJTVÉNY	27
--	----

A címlapon a bécsi Hofburg (az egykori császári palota) épülete látható.

májt § tdk

MAGYAR ALKOTMÁNY- ÉS JOGTÖRTÉNETI
TUDOMÁNYOS DIÁKKÖR

JOGHISTÓRIA

SZERKESZTŐSÉG

Felelős szerkesztő:
dr. Képešy Imre

Főszerkesztő:
Barkóczy Dávid
Nagy Virág Eszter

ROVATVEZETŐK:

Barkóczy Dávid
(Interjú, TDK hírek,
Jogtörténeti rejtvény)

Nagy Virág Eszter
(TDK hírek)

Varga Yvett
(Karunk nagyjai)

KORREKTÚRA:

Barkóczy Dávid
dr. Képešy Imre
Nagy Virág Eszter

BORÍTÓTERV ÉS
BELSŐ TERVEZÉS:

Barkóczy Dávid

TÖRDELÉS:

Barkóczy Dávid

KIADJA:

Eötvös Loránd Tudományegye-
tem Állam- és Jogtudományi
Kar Magyar Állam- és Jogtörté-
neti Tanszék

(Cím: 1053 Budapest, Egyetem
tér 1-3., II. em. 211.; Tel./Fax.:
06 1 411 6518)

ISSN 2062-9699

KAPCSOLAT:

joghistoria@gmail.com

LAPZÁRTA:

2015. ápr. 26.

Tisztelt Olvasóink!

A Joghistoria szerkesztőségének nevében sok szeretettel köszöntjük Önöket. Mit is tartanak jelenleg a kezükben? A Joghistoria című folyóirat az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék Tudományos Diákkörének hivatalos lapja, mely több évtizedes múltat tekint vissza. Kiadványunk immár hosszú évtizedek óta biztosít lehetőséget Tanszékünk demonstrátorainak és a Tudományos Diákkörben résztvevő hallgatóknak arra, hogy alkotmány-, illetve jogtörténeti témájú tanulmányaikat, kutatásai eredményeit publikálják. A korábbi TDK Híradó 2011 óta ISSN számmal is rendelkezik, tehát nemzetközileg elismert időszaki kiadványnak minősül, ezáltal az újságban megjelenő tanulmányok tudományos publikációnak számítanak.

A tavaszi félév elején nem csupán külsejében, hanem tartalmában is megújult a folyóirat. Legfőbb célunk a hagyományok megőrzése mellett egy olyan átalakítás megvalósítása, mely lehetővé teszi a tudományos ismeretek szélesebb körű terjesztését, a folyóirat népszerűsítését, illetve a hallgatók és a Tanszék közötti kapcsolat elmélyítését. A legutóbbi számtól kezdődően a Joghistoria új, állandó, tematikus rovatokkal jelentkezik, melyek a tudományos igényű írások mellett a közösségi híreknek is teret biztosítanak. Az újság személyesebb hangvétele, a beszámolók és a fényképek mind azt a célt szolgálják, hogy az olvasók jobban betekintést nyerjenek a TDK és a Tanszék mindennapjaiba. Folyóiratunkba továbbra is szeretettel várjuk minden publikálni vágyó hallgató tudományos igényű munkáját, legyen annak témája akár a magyar, akár az egyetemes állam- és jogtörténet.

Aktuális számunkban elsőként a Bódiné Dr. Beliznai Kingával, Tanszékünk oktatójával készített interjút olvashatják. A folyóirat 2015. áprilisi száma abból a szempontból rendhagyó, hogy a megszokott Jogtörténet és Alkotmánytörténet állandó rovatok helyett két időszaki rovattal, az OTDK dolgozatokkal és a Czikkiró pályázattal jelentkezik. Előbbiben a Tanszékünk demonstrátorai által a XXXIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Állam- és Jogtudományi Szekciójában helyezést elért dolgozatok részleteit, utóbbiban pedig a 2014/15. tanév tavaszi szemeszterében a Tanszék által meghirdetett Czikkiró pályázat győztes munkáját közöljük. Az előző számban indult Karunk nagyjai rovatban ezúttal Vécsey Tamás életművét ismerhetik meg, a TDK hírekben pedig többek közt a Tudományos Diákkör bécsi tanulmányútjáról, az idei OTDK sikerekről, valamint a You MÁJTV Win! tanulmányi verseny történetéről és szabályairól olvashatnak. Zárásként a folyóirat végén szokásunkhoz híven jogtörténeti rejtvényt kínálunk az első évfolyamos hallgatók számára.

Kellemes olvasást kívánunk!

Barkóczy Dávid

Barkóczy Dávid

Nagy Virág Eszter

Nagy Virág Eszter

főszerkesztők

Beszélgetés Bódiné Beliznai Kingával

Készítette: BARKÓCZI DÁVID

Interjú rovatunk keretében áprilisban Tanszékünk egyetlen női oktatójával és egyben Karunk szakmai gyakorlatokért felelős koordinátorával, Bódiné Dr. Beliznai Kinga Tanárnővel beszélgettem. A Tanszék adjunktusa a MTA köztestületi tagjaként hazánk ismert jogtörténésze, aki kiemelkedő tudományos tevékenységet mutathat fel: különböző konferenciákon gyakran tart alkotmány-, illetve jogtörténeti témájú előadásokat, emellett számos egyedülálló publikáció és kutatási eredmény fűződik a nevéhez. A Tanárnő két féléven át volt a szemináriumvezetőm magyar alkotmány- és jogtörténetből, az őszi szemeszterben konzulensként is hozzájárult az első évfolyamdolgozatom elkészítéséhez, továbbá a Joghistóriával kapcsolatban folyamatosan kapunk tőle hasznos és praktikus tanácsokat, ötleteket. Eddigi közös munkánk során a Tanárnőt igazán közvetlen, barátságos és segítőkész embernek ismertem meg. Az interjúban pályafutásának legfontosabb állomásairól, Egyetemünkkel való kapcsolatáról és az iskolán kívüli elfoglaltságairól kérdeztem.

Születési hely: Szombathely**Tanulmányok** Kanizsai Dorottya Gimnázium (Szombathely), Eötvös Loránd Tudományegyetem Jogtudományi Kar**Családi állapot:** férjezett, egy gyermek édesanyja**Lakóhely:** Budapest**Kedvenc ország:** Olaszország**Kedvenc város:** London, Firenze**Beszélt nyelvek:** angol, német, olasz, francia**Hogyan került a jogi pályára? Milyen tényezők motiválták abban, hogy e hivatást választotta?**

Nem én vagyok az első jogász a családban, azonban azt, hogy több nagybátyám is e hivatást gyakorolta, csak hallgatói éveim alatt tudtam meg. Abban már középiskolás koromban biztos voltam, hogy valami olyasmit szeretnék csinálni, ami kapcsolódik a történelemhez. Végzős gimnazistaként a Kar nyílt napján lehetőségem volt Brósz Róbert professzor római jogi előadását meghallgatni, amely teljesen lenyűgözött, s végül emiatt köteleztem el magam a jogi pálya iránt.

Tanárnő miben látja a legnagyobb változást az akkori és a mai egyetemi élet között?

Az én időmben egy évfolyamon sokkal kevesebb hallgató tanult, mint napjainkban. Sajnálom, hogy tavaly megszüntették a kötelező csoportbeosztást, mert – legalább is az én hallgatói éveim alatt – a csoport egy jól összehozott, összetartó, igazi baráti közösség volt, melynek tagjai a vizsgaidőszak nehézségeiben is tudták támogatni egymást. Ennek hiányában úgy érzem, hogy a hallgatók elvesznek az Egyetem forgatagában, és sokkal nehezebb megtalálniuk azt a közösséget, ahol biztonságban érezhetik magukat.

Kik voltak Tanárnő számára a legmeghatározóbb egyéniségek jogi tanulmányai során? Mely tárgyak keltették fel az érdeklődését leginkább?
Mint említettem, legnagyobb hatással Brósz Professor Úr volt rám. Már első éves koromban nagyon szerettem a jogtörténetet, s ez irányú érdeklődésem az egyetemi évek alatt végig fennmaradt. Ezenkívül szívesen tanultam büntetőjogot és családjogot is.

Hallgatóként részt vett az egyetemi diákélet szervezésében? Volt-e valamilyen kapcsolata a Tanszékkal és a Tudományos Diákkörrel?

Igen, azt hiszem, hogy másodéves voltam, amikor Mezey Barna Tanár Úr elindította a Börtönügyi Szemináriumot, melynek egyik alapítója és kutatója voltam. Ezenkívül részt vettem a TDK munkájában, valamint szép eredményeket értem el az Országos Tudományos Diákköri Konferenciákon is.

Meglátása szerint az évek során mennyiben változott a diákkör?

Úgy gondolom, hogy most a demonstrátori tevékenység sokkal szervezettebb keretek között zajlik, mint régen. Nagyon jó dolognak tartom azt, hogy a Tanszéknek van lehetősége nem csak egy, hanem több demonstrátort is befogadni. Szintén pozitívan értékelem, hogy igyekszünk olyan hallgatókat fölvenni, akiket valóban érdekel maga a tárgy, ebben a témában kívánnak kutatni, s szeretnék megkedveltetni a jogtörténetet hallgatótársaikkal is.

Az egyetem elvégzése után friss diplomásként hogyan alakult az élete? Hogyan kezdődött Tanárnő karrierje?

A pályafutásom már a diploma megszerzése előtt elkezdődött. Nagyjából negyedéves voltam, amikor végleg eldöntöttem, hogy a Tanszéken maradok oktatni. Február végén átvettem az okleveletem, s áprilisban már elkezdtem dolgozni.

Volt-e lehetősége külföldön tanulni, kutatni vagy dolgozni?

A mi egyetemi éveink alatt még nem létezett Erasmus-program, így hallgatóként nem volt módunk

külföldi tanulmányutakon részt venni és más országban kutatni. Az Egyetem elvégzése után minden lehetőséget megragadtam, ami fiatal oktatóként és kutatóként kínálkozott számomra. Ezáltal a világ számos pontján részt vettem nyári egyetemeken és külföldi kutatóprogramokban, többek között Ausztriában, Németországban, Franciaországban, Angliában és az Egyesült Államokban.

Melyek Tanárnő legfontosabb kutatási területei?

Az elsődleges kutatási témám a szimbólumok és rituálék a jogtörténetben (jogi kultúrtörténetben). A másik téma, amely most a munkámban meghatározó, az a magyar igazságszolgáltatás története, azon belül a Kúria szervezete, működése és elnökei. Jelenleg részt veszek egy olyan kutatási projektben, melynek célja, hogy feltárja és bemutassa az egykori kúriai elnökök életpályáját.

Tanárnőt mi motiválta abban, hogy a „hagyományos” jogász szakmák valamelyikének gyakorlása helyett a jogtörténetet és a kutatást választotta?

Számomra valahogy egyértelmű volt, hogy jogtörténettel foglalkozzak, persze sokat gondolkodtam azon is, hogy milyen lenne hatályos joggal foglalkozni, hiszen a szakmai gyakorlatom teljesítése során azt is kipróbálhattam. Emellett fiatal oktatóként néhány évig dolgoztam ügyvédi irodában, azonban továbbra is azt gondoltam, hogy nekem az Egyetemen van a helyem.

Egyetemi oktatói pályafutása során mit tartott a legfontosabb céljának? Milyen a kapcsolata a hallgatókkal?

Én úgy érzem, hogy a hallgatók kicsit a „gyerekeim” is. Legfontosabb célom az, hogy a tanítványaim megszeressék a tárgyat, s rá tudjam venni őket arra, hogy az órán ne csak jelen legyenek, hanem legyenek annak aktív résztvevői is. Próbálok a hallgatókat arra ösztönözni, hogy tisztességesen készüljenek a zárthelyi dolgozatokra és a vizsgára, s hogy tanuljanak szorgalmat és kitartást, hiszen e tulajdonságoknak nagy hasznát veszik a felsőbb

évfolyamokon. Az első éves tárgyaknak – így a magyar alkotmány- és jogtörténetnek is – elsődleges feladata, hogy az első éves hallgatókat megtanítsuk arra, hogy miben kell másképp készülni egy egyetemi vizsgára, mint egy középiskolai dolgozatra vagy az érettségire. E célkitűzést is próbálok teljesíteni a szemináriumok alkalmával.

Ha Tanárnő ma lenne joghallgató, mit csinálna másképp?

Ha ma lennék egyetemista, akkor biztosan már hallgatóként megpályáznék külföldi ösztöndíjakat. Meglátásom szerint annak, hogy az ember kimehet külföldre tanulni és kutatni, a szakmai fejlődésen kívül rengeteg más pozitív hozadéka van: jobban megtanulhat egy idegen nyelvet, kapcsolatokat építhet, megismerheti egy másik ország kultúráját és szokásait, ezáltal jelentősen tágul a látóköre.

Tanárnő milyen vizsgáztatónak tartja magát? Mi az, ami egy vizsga során leginkább fölbosszantja?

A vizsgákon igyekszem objektív és barátságos lenni. Ami felbosszant, az a szemtelenség. Szerencsére ritkán fordul elő, de ez még a felkészületlenségnél is rosszabb.

Hogyan lett az ÁJK szakmai gyakorlatokért felelős koordinátora? Mennyiben jelent többletterhet Tanárnő életében ez a munkakör?

Mezey Barna dékánsága alatt bízott meg engem a szakmai gyakorlatok koordinálásával, mely feladatot immáron több mint 15 éve végzem. Számomra a tevékenység mostanra félig-meddig rutinszerű munkává vált. Minden évben igyekszem a fogadó munkahelyek számát bővíteni és teljes mértékben figyelembe venni a hallgatók ez irányú preferenciáit.

Tanárnő önéletrajzát böngészve kitűnt számomra néhány olyan momentum, amely talán kevésbé ismert a hallgatók számára. Olvastam, hogy dolgozott olasz nyelvtanárként, emellett

részt vett az 1000 év törvényei és a Complex Jogtár tervezésében, készítésében. Melyik tevékenységre gondol vissza legszívesebben?

Mivel mindegyiket nagyon szerettem, így valamennyire örömmel emlékszem vissza. Az olasz nyelv tanítása izgalmas volt, mert egyaránt tanítottam általános nyelvet középiskolásoknak, valamint jogi szaknyelvet is. A jogtárak készítésében való részvétel szintén nagyon érdekes kihívásként éltem meg, mert abban az időben még ritkaságnak számítottak a digitális adatbázisok.

Hogyan tudja összeegyeztetni a tanítást, az Egyetemen kívüli elfoglaltságait és a családot?

Az életemben próbálok megvalósítani azt a híres elvet, amelyet úgy hívnak ma a menedzsment világában, hogy „Work and life balance” (munka-magánélet egyensúly). Úgy érzem, hogy ezt az elképzelést elég jól meg tudom valósítani a mindennapjaim során, igaz, néha komoly szervezészt igényel.

Szabadidejében mivel foglalkozik szívesen?

Szabadidőm a munka és a család mellett kevés marad, azonban ha tudok keríteni néhány szabad órát, akkor szívesen sütök, illetve töltöm az időt szeretteim körében.

Tanárnő az életében mit tart a legfontosabbnak?

Egyértelműen a családomat.

Az interjú végéhez érve, milyen tanácsot adna vagy mit üzenne Karunk jelenlegi hallgatóinak? Szorgalom és kitartás!

Szorgalom és kitartás. Ennél jobb zárszót nem is mondhatott volna a Tanárnő, hiszen az ő eddigi működését vizsgálva e két szó biztosan mindannyiunknak eszébe jut. Köszönöm Tanárnőnek a sok segítséget, az interjúra szánt időt és ezt a kötetlen hangvételű beszélgetést. Kívánok további sok sikert pályafutásához!

A totális mozgósításért és harcbaállításért felelős miniszter és az önállóságukért küzdő minisztériumok

Részlet GAGÓ-KILBINGER ANDRÁS 'Hungária Egyesült Földek – egy skizoid pszichopata állam: a nyilas állam' c. dolgozatából

Kutatásom célja a hungarista állam működésének lehető legteljesebb mértékben történő feltárása volt. Munkám első felében vázoltam Szálasi Ferenc eredeti, 1933-as programját, amelyben egy mind gazdaságilag, mind pedig a hatalomgyakorlás tekintetében központosított állam képe tárul eléünk. A dolgozat második fele a gyakorlatban megvalósult hungarista állam működésének bemutatása, kitérve a közigazgatásban uralkodó kaotikus állapotokra, a párt és az állam struktúrájának egygyé válásnak aggasztó folyamatára, továbbá a jogrendnek a diktatúra előtt történő elestére. Az itt megjelenő részlet azt mutatja be, ahogy a hungarista hatalom egy klasszikus hungarista intézmény – a nemzet totális mozgósításáért és harcbaállításáért felelős minisztere – által hogyan szilárdította meg a hatalmat a minisztériumok szintjén.

A hungarista hatalom a rendeleti kormányzás feltételeinek biztosítása után belekezdett azon rendeletek megalkotásába, amelyek a hungarista társadalmat és gazdaságot voltak hivatottak megalapozni. Szálasi Ferenc elkészítette az ország felépítését irányzó programcsomag első részét, amelyet 1945. január elejéig kellett volna a minisztériumoknak maradéktalanul végrehajtani.

A nemzet totális mozgósításáért és harcbaállításáért felelős miniszter (TMHM) e terv keretein belül kapta feladatául,¹ hogy hozza létre a Dolgozó Nemzet Hivatásrendjét (DNHR), állítsa harcba a nemzetet és kezdje meg az új hungarista alaptörvény kidolgozását. Szálasi Ferenc a Kovarcz Emil által vezetett minisztériumra csúcsmisztériumként tekintett, – olyanra, amely túlsúllyal bírt a legtöbb tárcával szemben – és ennek megfelelően komoly intézményi struktúrával rendelkezett. A TMHM irányítása alá tartozott saját minisztériumán túlmenően a munkáshadsereg is. Utóbbiban megtalálunk három összekötő osztályt is – egyet a honvédséggel, egyet más minisztériumokkal és egyet a német hatóságokkal –, továbbá ide tartozott az országos munkaerő-gazdálkodási központ is. Államtitkársági szinten két csoportra osztható a szervezeti működés. Az elvi főcsoport feladatkörébe tartozott a jogszabályok előkészítése és tervezése, az erőforrásokat nyilvántartó

főcsoport a termelés menetét felügyelte, míg az ún. anyagi főcsoport az igazgatási és pénzügyi feladatokat kezelte. Szintén az államtitkárságok szintjén, de a többi főcsoporttól elkülönítve találjuk a harcbaállításért felelős vezetőket.² A DNHR-t a hungarista joggyakorlatnak megfelelően rendeleti úton hozták létre.³ Érdekvédelmi⁴ közhatóság⁵ volt hivatalosan, nem hivatalosan viszont az államvédelem megszervezésének egy meglehetősen sajátos és kreatív megoldását jelentette. A DNHR vezetője a rendnagy,⁶ aki alatt közvetlenül a hivatásrend-vezető (HVR) állt.⁷

A szervezetre jellemző volt a militáns hierarchia és fegyelem, annak ellenére, hogy részben civileket tömörítő szervezetről beszélünk. A DNHR feladata volt az osztályharc megakadályozása, a társadalom egységesítése, a kollektivizálás elősegítése – a hungarista ideológia mentén.⁸ Ezenfelül hivatásrendi szinten megjelent a gyakorlati feladatok között a munkások nyilvántartása, szükségleteik lehető legmagasabb színvonalú kielégítése, érdekvédelmük, munkahelyük ideológiai szempontból történő ellenőrzése, a munkafegyelem fenntartása – akár karhatalmi eszközökkel is.⁹ Ennek érdekében minden más érdekvédelmi szervezetet felszámoltak vagy beolvasztottak a DNHR-be. A megszűnt, illetve beolvasztott szervezetek vagyona automatikusan a DNHR tulajdonába került,¹⁰ azonban jogutódlásról csak a pozitív jogosultságok

– követelések – terén volt szó, kötelezettségeik nem szálltak át a DNHR-re.¹¹ A rend szervezeti felépítése az alábbiak szerint alakult: tizennégy rendre osztották fel a dolgozó társadalmat, így katonák, egyháziak, anyák, nemzetnevelők, egészségvédők, közalkalmazottak, önálló értelmiségiek, parasztok, bányászok, munkások, céhbeliak, közlekedésben dolgozók, kereskedők és hiteléletben dolgozók.¹² Ezek a rendek további székekre tagozódtak, a székek szakfőcsoportokra, a szakfőcsoportok szakcsoportokra, a szakcsoportok három szaktestületre: szellemire, termelőre és támogatóra,¹³ és ez a három szaktestület végül a szakmákra.¹⁴ Így egy meglehetősen bonyolult, piramisszerű háló jött létre, minden önálló egység élén egy-egy vezetővel.

A társadalmat nemcsak hivatásuk szerint, hanem gazdasági értelemben is újrendszereztek. A TMHM a hungarista ideológiának megfelelően hat rétegre osztotta fel a társadalmat. Ennek értelmében lett totális harcba állítási felelőse a parasztoknak, a munkásoknak, az értelmiségnek, az ifjúságnak, a nőknek és a katonáknak.¹⁵ Mindegyik réteg számára meghatározták, hogy milyen erőfeszítésekkel kötelesek a totális háborút előremozdítani. Ezek a feladatok jellemzően az adott réteg szakmaiságának jellemzői alapján lettek definiálva: a munkások termeltek, az értelmiség irányított, a katonák harcoltak, így egyfajta kasztrendszer alakult ki. Az ifjúság és a nők erejükhöz mérten vették ki részüket a harcból, légó-szolgálaton voltak vagy üzemekben dolgoztak.¹⁶ A TMHM-re kiszabott harmadik feladat, az alkotmány elkészítése végül nem valósult meg. A TMHM rendelkezett egy negyedik feladattal is, amely annak ellenére került hozzá, hogy az országépítési tervben nem volt megjelölve. A feladat úgy szólt, hogy a nemzetvezető utasítására a TMHM fel kell, hogy állítson egy munkáshadsereget,¹⁷ amely a német *Organisation Todt* mintájára százezres tömegeket tudna közmunka keretein belül mozgatni és irányítani. Ezt a munkáshaderőt a TMHM közvetlen irányítása alá kívánták helyezni, a munkások a minisztériummal álltak volna szerződéses viszonyban, és a TMHM maga

dönthette volna el, hogy mely minisztériumoknak és milyen munkákra kölcsönöz munkaerőt. Ez a koncepció nagyjából egybeesik az 1933-ban meghirdetett, a munkaerő kényszeres mobilizálásának gondolatával, tehát azzal, hogy egyeseket akaratuk ellenére kényszeríthetnek át teljesen más ágazatokba dolgozni.

A pénzügyminisztérium több szempontból is a „mostohagyermek” szerepét játszotta a hungarista államban. Eredetileg annyi feladatot kapott Szálasi Ferencről a Reményi-Schneller Lajos által vezetett tárca, hogy végezze el a magyar valuta stabilizációját.¹⁸ A gyakorlatban ez megoldhatatlan feladatnak bizonyult. A pénzügyminisztériumot hamar megbénította a pártmegbízottak jelenléte, ebből adódóan állandó konfliktus állt be Reményi-Schneller Lajos és a hungarista párt között, illetve nem történtek meg a hungaristák által kívánatosnak tartott személycserék sem a minisztérium állományában.¹⁹ Leállt a belső hitelezés és a pénzügyi szektor államosítása.²⁰ Időközben elszabadult az országban az infláció, aminek hatására megélénkült a fekete piac.²¹ Ennek megoldására azt tervezték, hogy államosítják a Budapesten maradó bankok valuta- és aranykészletét.²² Ez végül az említett bénulás következtében zátonyra futott, így arra kényszerült a központi vezetés, hogy radikálisan csökkentse a kiadásokat, és a jövőben csak a hadseregére költsön a központi forrásokból,²³ ahogy azt Szálasi Ferenc megfogalmazta egy fórumon, „*ha kell mindenki egy tál ételt fog enni naponta*”.²⁴ Megpróbálták még a hungarista gazdaság szemléletnek megfelelően az államtitkársági szintre degradált MNB útján ellensúlyozni a kialakult helyzetet, de ez már meghaladta a bank teljesítőképességét. Ezzel egyidejűleg feltette az i-re a pontot, hogy az ország és lakossága megszűnt teljesítőképes lenni a hitelezőivel szemben, így kénytelen volt a pénzügyminisztérium transzfermentoriumot bevezetni, aminek következtében gyakorlatilag csődhelyzetbe került az ország.

A gazdaságelmélet terén megjelent az a gondolkodásmód, ami az embereket is gazdasági tényezőknek tartja. A tervezeteknek megfelelően jelentős túlsúlyba került az állami tulajdon a

magántulajdonnal szemben. Az összes termőföld állami tulajdonná lett, amivel a nemzetvezető szabadon rendelkezhetett. A parasztok csak birtokosok voltak, akik kötelező jelleggel művelték a földeket. Ezt a bérleményt az állam bármikor felmondhatta arra hivatkozva, hogy az adott földet megművelő paraszt nem eléggé elkötelezett a hungarista ideológia iránt, így pedig nincs erkölcsi alapja arra, hogy a magyar földből megéljen. Ezt az „ideológia iránti elköteleződést” folyamatosan ellenőrizték.²⁵ A függést tovább növelendő, a paraszt a termelőeszközöket is az államtól kapta, azok sem voltak tulajdonában,²⁶ így voltaképpen létrejött egy olyan földművelő társadalmi réteg, amely folyamatos félelemre és rabszolgasorsra volt ítélve.

Az 1933-as programhoz hasonlóan megtörtént a biztosítók államosítása. Ugyanezen program mentén haladásnak tekinthető a Legfőbb Állami Számszék tényleges létrejötte, azzal az eltéréssel, hogy végül nem az alkotmánybíróság, hanem a párt irányítása alá került. Erős pártkontroll alatt végezte a köz- és magánszféra üzleti felügyeletét, és utasítási jogkörrel rendelkezett annak érdekében, hogy a vállalatok és hatóságok a hungarista szellemnek megfelelően végezzék üzleti tevékenységüket.

A korábban felsorolt kormánytagok tárcái közül a legtöbb minisztérium a két csúcsmisztérium áldozatává vált. A pénzügyminisztérium és az igazságügyi minisztérium sajátos megkerülhetetlen szerepének köszönhető, hogy bizonyos szinten megőrizhették erejüket. A Beregfy Károly által vezetett honvédelmi minisztérium papíron záróköve volt az államnak, gyakorlatban viszont nem történt meg a hungarista átállás, ezért a honvédség ideológiai szempontból instabil ponttá vált.²⁷ Feladatául az ország védelmét kapta, mind a külső, mind a belső ellenséggel szemben.²⁸ A külső honvédelem reménytelen helyzetbe került. A honvédség sosem rendelkezett elegendő erővel a háború megvívásához, a nyilas uralom idején ráadásul besorozták a magyar csapatokat a német erők közé - gyakran német parancsnokság alatt harcoltak -, ebből adódóan a honvédség csak papíron létezett

egységes haderőként. A belső ellenség elleni küzdelem feladatát két irányból vették el a tárca elől. Egyrészt a TMHM rendelkezhetett a rendvédelmi szervekkel és a hadsereggel adott esetben, erre szolgált a TMHM alá tartozó honvédelmi összekötő osztály. A másik „elszívó” csúcsmisztérium a belügyminisztérium és a párt lettek a saját erőszakszervezeteikkel. A földművelésügyi minisztérium a termelés fokozását és a parasztság megnyerését kapta feladatául,²⁹ végül mindkettő más minisztérium hatáskörébe került. Az iparügyi minisztérium eredetileg a hadiiparért és a munkásokért felelt volna,³⁰ azonban a DNHR ezt a feladatot is elvonta. Nagyon beszédes az iparügyi minisztérium kapcsán, hogy mindeddig semmilyen fellelhető forrás nem maradt hátra róla egy féloldalas kommunikáción kívül, amely azt a szokásos frázist tartalmazta csak, hogy az ország gazdaságát a totális háborúra kell beállítani, békeidőben pedig az ország adottságaira kell optimalizálni azt.³¹ A kereskedelmi és közlekedési minisztérium³² és a háborús termelésért felelős miniszter,³³ a közellátásért felelős miniszter³⁴ szintén hasonló sorsra jutott. Feladataikat végül a TMHM végezte el.

A vallás- és oktatásügyi minisztérium,³⁵ valamint a nemzetvédelemért és propagandáért felelős miniszter³⁶ szintén külön kategóriát képez az erőviszonyok tekintetében. Egyszerűen annyira speciális területet érintett a tevékenységük, hogy csak ritkán értek össze más minisztériumokkal. A vallás- és oktatásügyi minisztérium két jelentősebb változásnak is a résztvevője volt. Megalakult volna 1945. június 1-jétől közvetlenül a nemzetvezető alá rendelve a Hungarista Ifjúság Országos Szervezete (HIOSZ). Működésében kulcsszerepet szántak a vallás- és oktatásügyi minisztériumnak. A szervezetben kötelező lett volna a tagság minden hat és huszonhat év között magyar állampolgárnak. A program célja az volt, hogy az iskolán kívül is folyamatosan ideológiai nevelésnek vessék alá a fiatalokat, katonai előképzésben részesítsék őket, adott esetben pedig szociálisan felkarolják a rászoruló diákokat.³⁷ A másik vallás- és oktatásügyi minisztériumot érintő intézkedés az

egyházi igazgatás hungarista mintának megfelelő kialakítása volt.³⁸ Ennek értelmében egy vallásügyi hivatalvezető állt volna az egyházi igazgatás élén, aki alá négy főcsoportban – székvezetőségekben – szánták beosztani a bevett vallásokat: katolikus (római, görög), protestáns (református, evangélikus, unitárius, baptista), görög-keleti (ortodox és egyéb keresztény irányzatok) és a keleti vallások (muzulmánok, buddhisták, konfucianisták, taoisták, sietaisták és a perzsa vallás követői). Ezek külön-külön öt ügyosztállyal rendelkeztek volna, amelyek intézték volna az egyházjogi kérdéseket, az egyházak világi vagyonával kapcsolatos ügyeket, az egyházi iskolák működését, továbbá egy speciális házasságjogot, amennyiben azok összeütközésbe kerültek egymással.

A propaganda szerepe kulcsfontosságúvá vált a nyilasok számára Budapest elvesztése után. Minden önkényuralmi rendszernek szüksége van egy szócsőre, ahol kedvező színben tudja önmagát feltüntetni, így a hungaristák is azonnal bevetették a propagandát. Céljuk az volt, hogy két évtizeden belül teljesen átneveljék a lakosságot a hungarista ideológiára.³⁹ Azonban a felállítani tervezett hungarista propaganda minisztériumnak más okból is fontos szerep jutott. Budapest elestével egyrészt az MTI⁴⁰ nem folytatta tovább működését a hungarista párt irányítása alatt, így a tájékoztató funkciót a propaganda vette át, másrészt a Budapesti Közlöny is kikerült a nyilas párt befolyása alól, és közel egy hónapra a hungarista kormány közlöny nélkül maradt, vagyis képtelenné vált arra, hogy jogszabályokat alkosson, hiszen nem tudta kihirdetni őket. Ezt próbálták meg azzal áthidalni, hogy a propaganda útján kihirdetett pártrendeletekkel kormányoztak, amíg a Hivatalos Közlöny⁴¹ Sopronban nem kezdte meg a

működését 1945 januárjának végén.

Jegyzetek és hivatkozások

¹ MNL OL X7076 16719/107

² MNL OL K800 2573/1945

³ 3920/1944 M.E. sz. rendelet 1. § (1) bekezdés

⁴ 4300/1944 M.E. sz. rendelet 4. § (1) bekezdés

⁵ 3920/1944 M.E. sz. rendelet 3. §

⁶ 3920/1944 M.E. sz. rendelet 4. §

⁷ 4300/1944 M.E. sz. rendelet 1. § (3) bekezdés

⁸ 4300/1944 M.E. sz. rendelet 5. § a) pont

⁹ MNL OL X7076 16721/587

¹⁰ 4300/1944 M.E. sz. rendelet 7. § (2) bekezdés

¹¹ 4300/1944 M.E. sz. rendelet 7. § (3) bekezdés

¹² 4300/1944 M.E. sz. rendelet 2. §

¹³ MNL OL X7076 16721/585

¹⁴ 4300/1944 M.E. sz. rendelet 3. § (1) bekezdés

¹⁵ 600/1944 T.M.H.M. sz. rendelet 8. § (1) bekezdés

¹⁶ 600/1944 T.M.H.M. sz. rendelet 3–5. §

¹⁷ MNL OL X7076 16721/59

¹⁸ MNL OL X7076 16719/103

¹⁹ MNL OL X7076 16720/769

²⁰ MNL OL X7076 16720/771

²¹ TELEKI ÉVA: Nyilas Uralom Magyarországon. Budapest, 1974, Kossuth Könyvkiadó. 111. o.

²² MNL OL X7076 16718/54

²³ MNL OL X7076 16718/55

²⁴ MNL OL X7076 16718/595

²⁵ MNL OL X7076 16721/264

²⁶ MNL OL X7076 16721/267

²⁷ MNL OL X7076 16718/125

²⁸ MNL OL X7076 16719/104

²⁹ MNL OL X7076 16719/103

³⁰ MNL OL X7076 16719/105

³¹ MNL OL X7076 16724/70

³² MNL OL X7076 16719/105

³³ MNL OL X7076 16719/107

³⁴ MNL OL X7076 16719/104

³⁵ MNL OL X7076 16719/106

³⁶ MNL OL X7076 16719/107

³⁷ MNL OL X7076 16721/68

³⁸ MNL OL X7076 16724/455

³⁹ MNL OL X7076 16718/219

⁴⁰ MNL OL X7076 16718/591

⁴¹ MNL OL X7076 16720/725

A képmáshoz való jog az interneten

Részlet ZANATHY ANNA 'Képmás – másképp: A képmáshoz való jog szabályozása és az internet' c. OTDK dolgozatából

Bevezetesként szeretném röviden megindokolni, hogy miért ezt a témát választottam. 2011-ben olvastam arról, hogy Ashley Payne középiskolai tanár azért veszítette el az állását, mert a Facebookra feltöltött képei közül az egyikben egy korsó sört és egy pohár bort tartott a kezében. Ennek kapcsán elgondolkodtam arról, hogy rólam milyen felvételek lehetnek az interneten, azokat én töltöttem-e fel vagy mások osztották-e meg, illetve hogy saját magamon kívül bármi más megvédi-e a magánéletemet. Végül soron azt a kérdést tettem fel magamnak, hogy mi különbözteti meg a mai világot a George Orwell 1984 című művében lefestett utópiától.

Tim O'Reilly nevéhez köthető a mostanra igencsak elterjedt fogalom, a Web 2.0. "A Web 2.0 kifejezés olyan második generációs internetes szolgáltatásokra utal, amelyek elsősorban az online közösségek aktivitására, pontosabban a felhasználók által előállított tartalmakra és azok megosztására épülnek."¹ A Web 2.0-s szolgáltatások az interaktivitást helyezik a középpontba azáltal, hogy a korlátlan mennyiségű információt valaki nem csak le, hanem fel is töltheti. Ennek eredményeként valamennyi felhasználó egyszerre közlő és befogadó is. Ez elsőre nagyon csábítóan hangozhat, de az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy – mint azt majd például a közösségi oldalakra feltöltött képek kapcsán látni fogjuk – a felhasználók által feltöltött információt, annak minőségét vagy jogszerűségét senki nem ellenőrzi.²

A Web 2.0 egyik legtipikusabb fajtáját jelentik a közösségi oldalak, ahol a felhasználók egy virtuális közösség tagjaivá válhatnak azáltal, hogy profilokat hozhatnak létre, melynek keretében egymással személyes adatokat oszthatnak meg.³ A közösségi oldalakat a többi internetes portáltól elsősorban a felhasználók arca különbözteti meg. Az internet egyik legtipikusabb jellemzőjeként szokták felhozni annak arctalanságát, vagyis hogy sosem lehet tudni, hogy éppen ki ül egy gép és (így közvetve) egy komment mögött. Könnyen belátható, hogy egy oldalon, ahol a cél az ismerősök megtalálása és a közösségben való részvétel, a felhasználók identitásának leplezése nem lehet egy járható út. Ennek következményeként a közösségi oldalakon a felhasználók főszabály szerint valódi nevükkel

és valódi képükkel regisztrálnak, melynek eredményeként sokkal kiszolgáltatottabb helyzetbe kerülnek.⁴

A képmáshoz való jog és a Facebook

A közösségi oldalak közül magasan kiemelkedik a Facebook⁵, melynek 2014 júniusában 1,35 milliárd aktív felhasználója volt⁶, akik átlagosan 350 millió képet töltöttek fel naponta.⁷ A honlapnak saját bevallása szerint célja, hogy az embereknek megadja azt a lehetőséget, hogy megosszák az információkat és a világot nyitottabbá tegyék. Az emberek elsősorban arra használhatják a Facebookot, hogy kapcsolatban maradjanak ismerőseikkel és családjukkal, felfedezzék, hogy mi történik a világban, és hogy kifejezzék és megosszák másokkal véleményüket a számukra fontos ügyekben.⁸ A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy bárki, aki a 13. életévét betöltötte saját profilt készíthet a Facebookon, ahová szabadon tölthet fel különböző adatokat, így például fényképeket.

A képmások feltöltésére az alábbi szabályok vonatkoznak. A megosztott tartalmat a felhasználó beállítása szerint mindenki (attól függetlenül, hogy a honlapon profillal rendelkezik-e vagy sem), a felhasználó Facebookon bejelölt valamennyi ismerőse vagy a felhasználó által meghatározott szűkebb baráti kör láthatja. A feltöltött tartalmat (legyen szó szövegről, fényképről vagy videofelvételtől) a felhasználó "tagelheti", így biztosítva, hogy a megosztó beállításaitól függetlenül azt a tagelt személy és annak valamennyi ismerőse láthassa.

Képek esetében ez általában azt jelenti, hogy a kép feltöltője a fényképen szereplő ismerőseit tageli, de ez egyáltalán nem törvényszerű. A kép megosztójának ugyanis nem kötelessége a kép alanyait megneveznie, illetve bárki olyat is megjelölhet, aki a képen nem szerepel. A tagelésnek mindössze három szabálya van. Egyrészt, hogy bárki bárkit tagelhet, tekintet nélkül arra, hogy egyáltalán ismerőse-e, másrészt, hogy a taget mind a tagelt, mind pedig a tagelő bármikor eltávolíthatja, harmadrészt pedig, hogy a felhasználó csak az adott személy letiltásával akadályozhatja meg, hogy őt az illető tagelje. A tagelés tehát csak egy informális tájékoztatás, amelynek azonban kulcsfontosságú szerepe van a közösségi oldal működésében. Enélkül ugyanis az ábrázolt személynek esélye sem lenne tudomást szerezni arról, hogy róla olyan képet raktak fel a világhálóra, amelyet akár a világ összes internetkapcsolattal rendelkező embere megtekinthet, ellehetetlenítve így az őt megillető jogi védelem érvényesítésének lehetőségében.

Összességében tehát elmondható, hogy főszabály szerint bárki bárkiról – tekintet nélkül arra, hogy az illető *Facebook*-felhasználó-e vagy sem, ismerős-e vagy sem – tölthet fel képet, azon bárkit megjelölhet és ezek közül egyikhez sem kell az érintett hozzájárulása.

A korábban ismertetett szabályok értelmében, ha tömegfelvételt vagy a közszereplőt e minőségével összefüggésben ábrázoló képet töltünk fel a *Facebook*ra, nem követünk el jogsértést, függetlenül attól, hogy azt kik láthatják. Érdekesebb kérdés, ha olyan képmást osztunk meg, amelyen egy egyénileg ábrázolt magánszemély látható. Ebben az esetben nyilvánvalóan az érintett személy hozzájárulása vizsgálendő annak megállapítása érdekében, hogy mikor beszélhetünk a képmáshoz való jog megsértéséről. A különböző helyzetek szemléltetése érdekében vizsgáljuk meg azokat az eseteket, amikor valaki (a továbbiakban: A) a róla és barátnőjéről (a továbbiakban: B) készült fényképet osztja meg. Természetesen nem lehet az összes esetet ismertetni, így a probléma szemléltetése érdekében azok közül csak a fontosabbakat említem. Főszabály szerint ha B

megadja a hozzájárulását a kép megosztásához (azaz a felvétel nyilvánosságra hozatalához), B képmáshoz való joga nem sérül. Jogellenesen jár el azonban A, ha a képet B hozzájárulásánál szélesebb körben terjeszti. Így például ha B megengedi, hogy a képmását A úgy töltsse fel, hogy azt valamennyi ismerőse láthatja, de A beállítása alapján az mindenki által megtekinthető, B újból igényt tarthat a jogi védelemre. Abban az esetben, ha A nem kérte előzetesen B hozzájárulását, és beállítása alapján a közös képüket mindenki láthatja, B képmáshoz való joga sérül, hiszen képmását engedélye nélkül hozták nyilvánosságra. B képmáshoz való joga továbbá akkor is sérelmet szenved, ha a képet engedélye nélkül töltsötte fel A, de azt csak az utóbbi ismerősei láthatják. Ennek a helyzetnek a jogi minősítése azonban már vita tárgyát képezheti, hiszen felmerülhet annak a lehetősége, hogy a kép elkészítéséhez adott hozzájárulás magában foglalja azt a jogot, hogy a felvételt A ismerősei is láthassák. Véleményem szerint azonban ez az érvelés jelen esetben nem fogadható el, egy felhasználónak ugyanis átlagosan 338 ismerőse van a *Facebookon*⁹, melynek következtében a felhasználás köre jóval meghaladja a józan ész által kialakított határokat. Nem ez a helyzet áll fenn akkor, ha a képet csak az A által meghatározott szűkebb baráti kör láthatja. Ebben ez az esetben a kép elkészítéséhez adott hozzájárulás ugyanis a felvétel felhasználásához való engedélyt is felöleli. Hasonlóan ítélandók meg azok a tényállások, amikor egy idegenről osztunk meg képet, azzal az eltéréssel, hogy hozzájárulása nélkül valamennyi esetben sérül a képmáshoz való joga.

Érdekes kérdés, hogy vajon a tagelés ebben a logikai rendszerben miként értékelendő. Tekinthető-e az érintett személy hozzájárulása iránti kérelemnek, vagy egyszerűen csak egy informális tájékoztatás arról, hogy róla képet hoztak nyilvánosságra? Véleményem szerint semmiképpen sem értékelhető engedélykéresként, hiszen a hozzájárulásnak előzetesnek és nem utólagosnak kell lennie. Ezzel ellentétben viszont, ha az ábrázolt személy a taget eltávolítja, – úgy gondolom – ráutaló magatartással a felvétel

felhasználásával kapcsolatosan nemtetszését fejezi ki, ami esetlegesen a megosztóra nézve közvetve kötelezettséget keletkeztethet a kép törlése iránt. (Természetesen abban az esetben, ha a tag eltávolítása a hozzájárulás utólagos visszavonásának minősül, az nem eredményezi a felhasználás jogellenességét, így a kép törlése sem tehető kötelezővé.)

További problémát jelentenek azok az esetek, amikor nem felhasználókról töltenek fel képeket, úgy, hogy azokat csak az ismerősök láthatják. Ez ugyanis azt jelenti, hogy az ábrázolt személyek a felvételekről és így a jogsértésekről sosem fognak tudomást szerezni. És végül a hab a tortán – amire még maga a *Facebook* is külön figyelmeztet –, hogy bármi, amit valaki megoszt, másolható és újra feltölthető azok által, akik az eredeti tartalmat megtekinthették.¹⁰

Látható tehát, hogy az egyén képmáshoz való joga számtalan módon sérülhet a *Facebook*on, aminek azonban a tényleges jogsértést nem szükségszerűen kellene eredményeznie. Kranzberg első törvénye értelmében a technológia se nem jó, se nem rossz, de nem is semleges. Vagyis olyan, amilyenek mi vagyunk.¹¹ A hiba tehát ismét csak az emberben keresendő. Az interneten ún. *cyber-egynéniségek*¹² születnek, akik a virtuális világban teljesen másképp viselkednek, mint a való életben. Az egyén a kibertérben gátlásoktól mentesen, akár a saját személyiségétől idegen módon cselekedhet, hiszen az internetet egy olyan alternatív világnak látja, ahol sem a társadalmi kontrol sem a jogszabályokban meghatározott szankciók nem érvényesülnek.¹³ A megosztók általában két tényezőről feledkeznek meg. Egyrészt arról, hogy a megosztott tartalmat az általuk elképzeltnél sokkal szélesebb kör tekintheti meg, másrészt pedig arról, hogy a nyilvánosságra hozott információk összességéből már az érintett személy gondolkodásmódja, személyiségprofilja is megállapítható.¹⁴ Összességében tehát elmondható, hogy a felhasználó az “oszd meg másokkal is” hangulatában gyakran végig sem gondolja a

nyilvánosságra hozatal jogi és erkölcsi feltételeit, illetve következményeit.¹⁵

A kanadai Queen's Egyetem által koordinált *Global Protection of Data* elnevezésű kutatás eredményei alapján például Magyarországon a megkérdezetteknek csupán 44%-a törődik azzal, hogy milyen adatot ad meg magáról az interneten, s mindössze 27%-a gondolja azt, hogy adatainak sorsába van beleszólása.¹⁶ Hasonló eredményekkel szolgált a 2001-ben zajló *WIP* kutatás is, melynek értelmében azon személyek, akik között a felhasználók nagyobb számban megtalálhatók (pl. tanulók, maximum 29 évesek), az ötös skálán átlagosan hármast jelöltek azzal az állítással szemben való egyet nem értésük kifejezésére, hogy az internethasználók kockáztatják a személyes adataikat. Ugyanezen kutatás eredménye mutatta ki azt is, hogy a nem-felhasználók csupán 0,3%-a indokolta döntését a személyes adatainak kockáztatásának elkerülésével.¹⁷ A fogyasztó tehát a kritikus szemléletét maga mögött hagyva olyan adatokat és olyan személyekkel oszt meg, amiket valós körülmények között inkább megőrizne, és akitől inkább elzárkózna.¹⁸ Exhibicionisták persze mindig voltak, de itt másról van szó. Egyrészt arról, hogy a közösségi hálózatokon való részvétel ma kikerülhetetlen elvárás a fiatal generációk tagjai számára¹⁹, másrészt pedig arról, hogy a gazdasági, társadalmi és kulturális hatások eredményeként a magánélthez való joggal szembeni elvárások jelentősen megváltoztak. A mai világban az emberek - különösen a fiatalabb generációk tagjai - már természetesnek veszik, hogy életük minden egyes pillanatát rögzítik, illetve a világhálón megosztják.²⁰

Milyen segítséget, megoldást nyújt a *Facebook* az esetleges jogsértés kezelésére? Semmilyen. Az oldal három tanáccsal szolgál a felhasználónak: fejtse ki egyet nem értését a megosztóval a jogellenesen nyilvánosságra hozott felvétel kapcsán; jelentse a képet (ami pusztán azt jelenti, hogy a jogsértett egy rendszerüzenet keretében felhívhatja a jogsértőt a képmás eltávolítására), vagy távolítsa el a taget. Látható,

hogy egyik ajánlat sem nyújt reális segítséget, hiszen egyik sem eredményez a képmás eltávolítására irányuló kötelezettséget. Az első kettő között én személy szerint alig látok különbséget, a harmadik pedig csak arra nyújt megoldást, hogy a képet az érintett személy és ismerősei ne láthassák.

Alkotmányossági szempontból ugyanakkor aggályos lenne az a megoldás, miszerint a *Facebook*nak valamennyi jelentett képet automatikusan törölnie kellene. Ez ugyanis azt jelentené, hogy a *Facebook* informatikusai bírói szerepet öltének, és kontradiktórus eljárás nélkül döntenének mások jogairól. A bírói eljárásnak ugyanis pontosan az a célja, hogy a megosztó számára lehetőséget biztosítson a jogellenesség hiányának az érintett személy hozzájárulásának bizonyítására. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a *Facebook* ne tudna egy hatékonyabb védelmi rendszert kiépíteni. Ha például a kép feltöltését az ábrázolt személyek tageléséhez és előzetes engedélyéhez kötné, máris jelentősen csökkentené a lehetséges jogsértések számát.

Mindebből következően tehát, akit képmáshoz való jogában megsértettek, jogainak érvényesítése érdekében bírósághoz kell fordulnia. Sajnos azonban ez sem olyan egyszerű, mint amilyennek elsőre hangzik. Felmerülhet a joghatóság problematikája - hogy egyáltalán mely ország anyagi jogszabályai alkalmazandók -, az a kérdés, hogy megállapítható-e a *Facebook*nak mint közvetítő szolgáltatónak²¹ vagy mint honlapnak²² a felelőssége, illetve a jogsértő fiktív mivoltának problémája. (A *Facebook*on ugyanis 83 millió hamis profil létezik.²³) És ha még sikerülne is elérni a kép törlését, naivitás lenne azt hinni, hogy az véglegesen hozzáférhetetlenné vált. Max Schrems például azért indított eljárást a *Facebook*kal szemben, mert a cég által róla tárolt és kérelmére kiadott 1200 oldalnyi személyes adat között számos olyan is szerepelt, amelyet az osztrák joghallgató a kérelem benyújtását megelőzően már törölt.²⁴

A képmáshoz való jog szabályozatlanságának társadalmi hatásai

Felmerülhet bennünk az a kérdés, hogy vajon mik is a következményei ennek a szabályozatlanságnak. A válasz rendkívül egyszerű: káosz a társadalomban. A mai világban ugyanis lehetővé vált, hogy bárki - akár jó-, akár rosszindulatból - olyan adatokat tehessen hozzáférhetővé más felhasználókról, amelyek révén az érintett személy a való világban is azonosíthatóvá válik.²⁵ Ennek ellenére azonban az érintett személy nincs abban a pozícióban, hogy számon tudja tartani, hogy ki, mikor és milyen adatot hozott róla nyilvánosságra.²⁶ Másrésztől azt is látnunk kell, hogy a személyes adatoknak egy jelentős részét – információs önrendelkezési jogával élve – maga a felhasználó osztja meg, aminek eredményeként a jog kénytelen a felhasználót védelem nélkül magára hagyni.²⁷

E problémák pedig egyenesen az ún. *surveillance society*, vagyis a kukkoló társadalom kialakulásához vezettek. Ennek elsődleges jellemzője, hogy az emberek viselkedésének, tevékenységének többnyire ismételt vagy rendszeres monitorozását teszi lehetővé (és egyben elfogadottá). A társadalom tagjainak megfigyelését pedig három tulajdonság²⁸ jellemzi. Egyrésztől az információk aszimmetriája, azaz, hogy a megfigyelő fél többet tud a megfigyeltről, mint fordítva. Másrésztől a megfigyelés rejtettsége, amely nem feltétlenül az aktus észlelhetetlenségéből adódik, sokkal inkább abból, hogy a megfigyelés során megszerzett adatok sorsa nem átlátható, vagy egyenesen titkos a megfigyelt fél számára. Harmadrésztől pedig a megfigyelés kontrollálhatatlansága, vagyis a megfigyelt fél titkolózásának ellehetetlenülése. Az egyén ugyanis nem, vagy csak nagyon kis mértékben képes adatainak sorsát befolyásolni.²⁹

A megfigyelés tehát egy egyoldalú adatgyűjtést jelent, amely bizonyos esetekben különösen veszélyes lehet. Gondoljunk csak például arra, hogy a jelenlegi bírói gyakorlat értelmében az egyén fényképe bizonyítékként akkor is felhasználható a polgári eljárásban, ha az jogellenesen készült vagy került felhasználásra. A

megfigyelő ugyanis az információk személyes jellege miatt abba a hibába eshet, hogy a virtuális világban megtalálható információkban vakon bízva azok alapján ítéli meg a megfigyelt személyt, esélyt sem adva az érintett magyarázatának előadására.³⁰ Ez pedig különösen problémás például akkor, amikor a munkáltató a felvételre jelentkezőkről képzettségükről, adottságaikról és természetükről az interneten, így például a *Facebook*on megtalálható adataik alapján tájékozódik.^{31,32}

Összefoglalva tehát megállapíthatjuk, hogy a magánszféra értékeinek és jogának érvényesíthetőségére az internethasználat elterjedése, az "összehuzalozott társadalom" kialakulása egy súlyos csapást mért, melynek eredményeként az életünk alakulásában és személyünk megítélésében már sokkal nagyobb szerepet tölt be a "digitális énünk", mint valós személyiségünk.³³

A negatív következmények sora azonban nem ér véget a kukkoló társadalom kialakulásával. Nem elég ugyanis, hogy a jogosult személyes adatait adott esetben mindenki láthatja, mindezek tetejében azokkal a kisebb-nagyobb cégek (pl. Equifax, Metromail) gátlástalanul kereskednek is. Elvégre a fogyasztói társadalomban milyen információ lehet hasznosabb egy vállalat számára, mint a fogyasztó böngészési és vásárlási szokásai, átlagos jövedelme vagy például kiadásainak mértéke?³⁴ Az adatokkal való kereskedelem és a *surveillance* társadalom eredményeként alakult ki az ún. dinamikus árazás, amelynek értelmében a szolgáltató a felhasználó internethasználati és fogyasztói profilja alapján azon termékek reklámjait és árait jeleníti meg, amelyekre a felhasználót leginkább fizetőképességnek tartja.³⁵

Végezetül meg kell jegyeznünk, hogy a technológia folyamatos fejlődése és a felhasználók hozzáállásának változása következtében a fentebb ismertetett jogi problémák száma és azok társadalmi következményei még nem értek véget. 2013-ban például egy hónapon belül több mint 100 millió

ember használta a *Facebook*ot a mobiltelefonján keresztül.³⁶ Gondoljunk bele egy pillanatra, hogy mennyire könnyű egy képet az interneten megosztani, ha ma már ahhoz egy telefonkészülék is elegendő. Felmerülhet a kérdés: ilyen úton haladva mennyivel nőhet még az egy nap alatt feltöltött képek száma? Másik elgondolkodtató példaként említhető a *Facebook* azon célkitűzése, amelynek értelmében a cég a felhasználók korábbi kereséseinek adatait összegyűjtené és hirdetés céljából elemezné.³⁷

Jegyzetek és hivatkozások

¹ PINTÉR RÓBERT (szerk.): Az információs társadalom – Az elmélettől a politikai gyakorlatig. Budapest, 2007, Gondolat Kiadó. 77.o.

² BAYER JUDIT: A háló szabadsága - Az internet tartalmának szabályozási problémái a véleménynyilvánítás szabadsága tükrében. Budapest, 2005, Új Mandátum Könyvkiadó. 18.o.

³ TALYIGÁS JUDIT (szerk.): Az internet a kockázatok és mellékhatások tekintetében. Budapest, 2010, Scolar Kiadó. 82.o.

⁴ Uo. 56.o.

⁵ A jelen bekezdésben ismertetett adatok a következő oldalakon található információkon alapulnak:

<https://www.facebook.com/legal/terms>,

<https://www.facebook.com/about/privacy/your-info-on-fb>,

<https://www.facebook.com/about/privacy/your-info>,

⁶ <http://newsroom.fb.com/company-info/> Utolsó letöltés dátuma: 2014. október 28.

⁷ https://fbcdn-dragon-a.akamaihd.net/hphotos-ak-prn1/851575_520797877991079_393255490_n.pdf

⁸ <http://newsroom.fb.com/company-info/>

⁹ <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/02/03/6-new-facts-about-facebook/>

¹⁰ <https://www.facebook.com/about/privacy/your-info-on-fb>

¹¹ PINTÉR 2007, i.m. 48.o.

¹² PARTI KATALIN: Devianciák a virtuális valóságban, avagy a virtuális közösségek személyiségformáló ereje. In: Infokommunikáció és Jog - 2007/2. 59.o.

¹³ Uo. 70. o.

¹⁴ TALYIGÁS 2010, i.m. 70. o.

¹⁵ U.o. 70. o.

¹⁶ Uo.112-113.o.

¹⁷ DESSEWFFY TIBOR – FÁBIÁN ZOLTÁN – Z. KARVALICS LÁSZLÓ (szerk.): Internet.hu: a magyar társadalom digitális gyorsfényképe. Budapest, 2006, Társi Zrt. 168. o., 172.o.

¹⁸ TALYIGÁS 2010, i.m. 49.o.

¹⁹ Uo. 102.o.

²⁰ ESTHER DYSON: Release 2.0. A Design for Living in the Digital Age. New York, 1997. 215-216.o.

²¹ ld. 2011. évi CVIII. törvény

²² ld. 19/2014. (V. 30.) AB hat 30.

²³ <http://edition.cnn.com/2012/08/02/tech/social-media/facebook-fake-accounts/>

²⁴ <http://www.theguardian.com/technology/2011/oct/20/facebook-fine-holding-data-deleted>

²⁵ TALYIGÁS 2010, i.m. 51.o.

²⁶ Uo. 58.o.

²⁷ LARRY LESSIG - DAVID POST - EUGENE VOLOKH: Cyber-space Law for Non-Lawyers

²⁸ TALYIGÁS 2010, i.m. 93-94o.

²⁹ Uo. 95.o.

³⁰ Uo. 17.o.

³¹ Uo. 55.o.

³² ld. pl. <http://www.munkajog.hu/rovatok/napi-hr/arthat-is-az-allasinterjun-a-facebook-profil>

³³ TALYIGÁS 2010, i.m. 100.o.

³⁴ DYSON 1997, i.m. 196-197.o.

³⁵ TALYIGÁS 2010, i.m. 103.o.

³⁶ <http://newsroom.fb.com/news/2013/07/feature-phone-milestone-facebook-for-every-phone-reaches-100-million/>

³⁷ <https://epic.org/privacy/facebook/>

„Mi, Mátyás, Isten kegyelméből...”¹

LAKLIA BALÁZS első évfolyamos hallgató győztes munkája

„Differunt autem inter se iustitiam, ius, et iurisprudentia. Nam iustitia est vitrus, scilicet moralis. Ius est ejus virtutis executivum. Iurisprudentia: est sententia illius iuris” /Werbőczy István/²

A király feláll trónjából. Néma csend. Az összegyűlt tömeg áhítatosan várja a király szavait. Még a legyek zümmögését sem hallani. Mátyás elindul a lépcsőkön lefelé. A győztes letérdel, a vesztos fekszik, nem mozdul. A király döngő léptei visszhangoznak a küzdőtérén, a budai Királyi Palota udvarán. A király rá se néz a fejét lehajtó, térdelő nemesre, a sérülthöz megy oda.

Odaér. Szól hozzá: „Kelj föl!” Nem hallja. Még egy próba: „Kelj föl!” Szeme sem rebben. A király térdre ereszkedik, a fekvő pulzusát vizsgálja. Semmi. Meghalt. Nincs tovább. Félmeztelen teste a porban hever egy karddal átdöfve. A győztes még mindig térdel. A közönség még mindig néma csöndben áll. A király felemelkedik, kihirdeti a győztest. Örömmujongás és zokogás.

*

Felriad álmából. Melege van, pedig ablaka tárva-nyitva, szabad utat engedve a hűsítő éjszakai szellőnek. Zihál. Alig kap levegőt. Felkel az ágyból. A közeli víztároló edényhez lép. Megmossa fiatal arcát, sebekről elcsúfított felsőtestét. Az edényre támaszkodik. Utálja a perdöntő bajvívásokat. Hogy lehet eldönteni ezzel bármit is? Annak van igaza, aki nyer? Ő nem hitt ebben, de hát a szokások. Nem volt mit tenni. Nincs bizonyíték! Ez a legfőbb érv: nincs bizonyíték. Így tegyen az ember igazságot. Álmára gondolt. Pontosan látta az arcokat, emlékezett rájuk. Az ő bajvívásuk valójában kedden lesz. Még két nap, gondolja, és akkor egyikük a porban végzi majd. A szolgák már készítik elő a helyszínt a Palota udvarában. A nép már lázasan várja a két nemes összecsapását. Csak ő nem várta. A bíró. A király. Aki elrendelte négy héttel ezelőtt a párbajt. Gyűlölte az egészet. A hatalmas felhajtást, a fölösleges procedúrákat, a nép őrjöngő vérszomját. Nem voltak még háborúban. Különböznem vágynának vérontásra. De ő volt. Elmerengett. Meg kéne szüntetni ezt a szo-

kást. Sehol máshol a fejlett világban nem volt már perdöntő párbaj.

Aztán feltette magában a kérdést: vajon tehetett volna másképpen? Hozhatott volna más ítéletet? Tényleg ez volt a végső megoldás?

*

A perbe hívó parancsot Tétényhy Jánosnak Várady István kérésére kézbesítették. Utóbbi gróf a királytól azt kérte, hogy fent említett Tétényhy Jánost a király idézze be hatalmaskodásért. Várady megvádolta Tétényhy grófot azzal, hogy három falut és egy *oppidumot* nagyjából huszonöt fős csapatával felpredált, amely települések Várady birtokába tartoztak. A király az ország főnemeseivel és főpapjaival megvitatta a kérést, az ügy súlyára való tekintettel az uralkodó elrendelte Tétényhy nemes úr *Curiába* való perbe hívását húsvét utáni nyolcadik napra.

*

A király hiteles helyektől, királyi emberektől, sőt, még Guti Ország Mihály nádortól is, aki éppen a környéken bíráskodott, különböző leveleket kapott, melyeket Esztergom érseke hosszú órákon keresztül olvas fel a király, a főnemesek, a főpapok, a perlekedők és Pest kíváncsi polgárai előtt. Ezek a levelek ellentétes információkat tartalmaznak. Mert míg egyes hiteles helyi források teljes bizonyossággal állítják Tétényhy bűnösségét, addig a nádor levele (sok más írás mellett) azt állítja, hogy maga Várady gróf predálta fel saját földjeit. Tétényhy tagadja a vádakat. Várady fenntartja. Mátyás feje pedig már fáj. Azért gondolkozik. A két személy nagyjából ugyanolyan rangú személy. Mindkettő familiája már megérkezett Budára, hogy *conjuratoresként* rokonuk mellé álljanak, nagyjából ugyanannyi személy Várady nemzetségéből, mint amennyi Tétényhy nemzetségéből. Az *arbiterek* sikertelenül egyezkednek. A

főurak és néhány főpap egyértelműen bajvívás megítélését javasolják. Még Vitéz is. Pedig ő utálja a bajvívást. Nem igazságos. De ő igazságot akar. „Ez a szokás.”- mondják a főurak. Kulturált európai országokban az ilyen szokások már nem léteznek. És lám! Még maga Vitéz János, ki egymaga annyi országot bejárt már a hosszú évek alatt, ő is a párbajt tanácsolja.

Az érsek abbahagyja az olvasást. A levelek végére ért. „Végre valahára!”- gondolja Mátyás. Morajlás hallatszik a teremben, mely egyre hangosabb. A király megvárja a teljes csendet. Szerette a csendet. A király vár. A jelenlevők lassanként elhallgatnak, a teremre nyomasztó csend száll. Mátyás nyugodtan ül a trónján. Fejét lassan lehajtja. Megsimítja frissen borotvált állát, majd kezét visszahelyezi a trón karfájára. Kivár. Senki sem mer mukkanni. Lassan feláll. Két lépést tesz előre. Nagy levegőt vesz, majd beszélni kezd: „A tanúvallomások tanulságosak voltak, köszönjük Esztergom érsekének, hogy ily’ részletességgel olvasta fel nekünk azokat. Ugyanilyen elgondolkodtatónak bizonyultak a felek beszámolói is. Mivel az ügy fontos a számunkra, és mindkét fél súlyos váddal illeti a másikat, azt a döntést hoztuk, hogy mindketten tegyenek tisztító esküt. Az eskütételre már holnap sor kerül, mivel arról értesültünk, hogy mindketten rendelkeznek elegendő eskütárral az eskü letételéhez. Az esküszöveget az ország jelenlevő nemes uraival és püspökeivel egyetemben holnapig összeállítjuk. Most pedig mindenki térjen haza békével!”

A jelenlevők felmordulnak. Szokatlan az ilyen gyors eljárás. Lassanként üres lesz a trónterem, csak Mátyás marad benn és Vitéz.

*

Letették az esküt. Mindkét fél szavahihe-tőségét megerősítették az eskütársak. Nem lehetett igazságot tenni, látta már a király is. Tanácsadói, hű barátai, kik a főurak, főpapok körében ültek azt tanácsolták neki, hogy zárja rövidre az esetet: „Legyen bajvívás!”

Mátyás ült a trónján, könyökölve, kezével állát dörzsölve. Mély levegőt vesz, majd sóhajt. Vitéz János, esztergomi érsek füléhez közeledik: „Mátyás, rendelj el perdöntő bajvívást, nem tudsz

mást csinálni, te is tudod. Nincs elég bizonyítékunk. Ez a szokás.”

Feszült csend. Csak az öreg érsek és a fiatal király közötti halk párbeszéd hallatszik. „Jól van, János, legyen.” A király feláll. Két lépést előrelep. Nagy levegőt vesz, majd ítéletet hirdet: „Mi Mátyás, Isten kegyelméből a következő ítéletet hirdetjük: Nemes Várady István kérésére perbe hívtuk nemes Tétényhy Jánost, hogy kideríthessük, bűnös volt-e a gróf három falujának és egy oppidiumának kifosztásában. Mivel azonban a per során ellentétes tájékoztatásokat kaptunk, illetve mivel az esküjét mind a két fél azonos számú eskütárral megerősítve elmondta, ezért ezen értesülések birtokában lévén, valamint az ország jelenlevő nemes főurainak és főpapjainak tanácsát meghallgatván, meggondolván és elfogadván, valamint megfogadván mindkét fél kérését is úgy határozzunk, perdöntő bajvívást engedélyezünk az ügy eldöntésére. A bajvívást a feleknek maguknak kell megvívniuk, annak további részleteit a felek megállapodására bizzuk. Az ítélet újbóli felolvasására pontosan egy hét múlva kerül sor. Az ítélethozatalra mindkét felet elvárjuk, indokolatlan halasztás esetén fő- és jószágvesztés terheli a meg nem jelent felet. Most pedig mindenki térjen haza békével!” Megfordult, a trónjához lépett, majd leült. Becsukta a szemét. Magában imádkozott.

*

Imádkozik a király. A feszület előtt térdel, mormolja az Ave Mariát. Az ítélet felolvasása is, lepecsételése is megtörtént, az esküszöveget is írásba foglalták. Várady átadta Tétényhynek a facöveket, így kihívva őt a bajvívásra. Ez volt négy hete. Már csak kettő nap. Visszafekszik az ágyába. Behunyja a szemét. Álom mégsem jön azon az éjjel igazságos Mátyásért.

*

Eljött a bajvívás napja. A király nyugodtan, kissé hetykén ül trónján, könyökét a karfára támasztva, ujjaival állát dörzsölve. A Palota udvarán, a küzdőtéren nagy volt a nyüzsgés. Középen a két arbiter próbált egymással egyezkedni, eredmény nélkül. Gyorsíthatnának a dolgon. Sok dolga van még Mátyásnak délután, nem akarja az egész napját a küzdőtéren tölteni.

A két *arbiter* végre kezet fogott, majd a király felé indulnak. Odaérnek, alázatosan meghajolnak, majd a király utasítására ismertetik a meg egyezés részleteit a bajvívásról, melyeket a király fenntartás nélkül elfogad. A párviadalt a vádak súlyára való tekintettel félmeztelenül, maguk a felek, első vérig vívják. Ezután az *arbiterek* a bajvívásra készülökhöz indulnak. Várady és Tétényhy láthatóan megértették a feltételeket. Félmeztelenre vetkőznek, s kardot ragadnak. Középre állnak. A király feláll trónjából. A bajvívók meghajolnak Mátyás előtt. Ő pedig megadja a jelet a kezdésre.

*

A király feláll trónjából. Néma csend. Az összegyűlt tömeg is nyugodtan, áhítatosan várja a király szavait. Még a legyek zümmögését sem hallani. Mátyás elindul a lépcsőkön lefelé. A győztes letérdel, a vesztes fekszik, nem mozdul. A király döngő léptei visszhangoznak az egész küzdőtérén, a budai Királyi Palota udvarán. A király rá se néz a fejét lehajtó, térdelő nemesre, a sérülthöz megy.

Odaér. Szól hozzá: „*Kelj föl!*” Nem hallja. Még egy próba: „*Kelj föl!*” Szeme sem rebben. A király térdre ereszkedik, a fekvő pulzusát vizsgálja. Semmi. Meghalt. Nincs tovább. Félmeztelen teste a porban hever karddal átdöfve. A győztes

még mindig térdel. A közönség még mindig néma csöndben áll. A király felemelkedik, kihirdeti a győztest. Örömujjongás és zokogás.

Felhasznált irodalom

- MEZEY BARNA (szerk.): Magyar jogtörténet. Budapest, 2007, Osiris Kiadó
- MEZEY BARNA (szerk.): Magyar alkotmánytörténet. Budapest, 2003, Osiris Kiadó
- MEZEY BARNA (szerk.): A magyar jogtörténet forrásai. Budapest, 2006, Osiris Kiadó
- PESTY FRIGYES: A perdöntő bajvívások története Magyarországon. Pest, 1867, Eggenberger Ferdinánd Magyar Akad. Könyvtár

Jegyzetek és hivatkozások

¹ A történet fiktív alapokon nyugszik, nem csak a per, hanem a perben szereplő személyek is a fantázia szüleményei. Munkámhoz szakmai segítséget kaptam szemináriumvezetőmtől, Bódiné Beliznai Kinga Tanárnőtől, amelyet ezúton is nagyon köszönök neki.

² „Különböznek 'pedig egymás között az igazság, jog és jogtudomány. Mert az igazság erény, tudniillik erkölcsi. A' jog azon erények gyakorlata. A' jogtudomány tudomása azon jogoknak.” (Werböczy István Hármaskönyve, Előbeszéd, 5. cím)

Vécsey Károly – „tudomány az életben”

Írta: VARGA YVETT

Előző számunkban egyetemünk jelenét és múltját kívántuk fel-eleveníteni azáltal, hogy meg-idéztük az Eckhart-szeminárium névadójának alakját. Folytatva ezt a kezdeményezést, most a VIII. előadó (Vécsey-auditórium)

elnevezésének „mögöttesét” vizsgáljuk; kérdésünk tehát a következő: ki volt a Kar életében Vécsey Tamás (1839–1912)?

„Nem tudok lemondani a tanári állás eszményi felfogásának követeléséről és arról, hogy míg valaki a tanszéken ül, az egyetemnek éljen.”¹

Ezt a kijelentést árnyalja a professzor életútja, aki az MTA-nak előbb levelező, majd rendes, végül tiszteletbeli tagja, a Magyar Jogászegylet elnöke, két ízben a jogi kar dékánja, az 1901/1902-es tanévben pedig az egyetem rektora volt – mindemellett több cikluson át országgyűlési képviselőként működött, miközben megannyi cím és kitüntetés birtokosának mondhatta magát.

Vécsey 1839-ben született Szikszón nagy múltú nemesi család gyermekeként. Tanulmányait is itt kezdte, majd gimnazistaként Miskolcon és Eperjesen tanult, s a „Tarca parti Athén” később is meghatározó maradt pályáján.² Az érettségit követően a pesti egyetemre került, ahol joghallgatóként Pauler- és Wenczel-tanítvány lett. Az Eötvös-családnál nevelősködéssel töltött évek alatt Eötvös Józsefnek, tanítványa, Eötvös Loránd apjának a biztatására mélyült el későbbi szakterületének, a római jognak az ismeretanyagában.³

Vécsey 1862-ben szerzett doktori címet, a következő évben pedig már egyetemi magántanárként tartotta előadásait alma materében. A pesti éveknek véget vetve azonban, visszatért Eperjesre, a „magyar Heidelbergbe”, ahol tanári képességeit minden oldalról próbára tették: a római jog mellett főként közgazdaságtant oktatott, szervezte a diákság körében a Kölcsönös Kört – élettől töltve meg a vidéki képzést.⁴

Váltást hozott, hogy a kiegyezést követően lehetősége nyílt a politikai pályafutásra. 1870-től ellenzéki képviselő lett, a Deák-párt álláspontjával szemben a bihari pontokat még szögre nem akasztott balközéppel szimpatizált. Miután 1875-ben elvesztette mandátumát, csak 1878 és 1881 között térhetett vissza mint képviselő. A Tisza-párt pálfordulását látva azonban mind inkább eltávolodott a fősdortól, s egyre inkább az oktatói, kutatói működés irányába fordult.⁵

1874-től ismét Budapesten adott elő, de a korábbi szerephez való visszatérés szemléletváltással járt együtt. Meglehet, legendássá vált római jogi szemináriumát formálisan csak 1887-ben alapította meg, már az 1875/76-os tanévben „Jogesetek a pandekták szerint” címmel indított kurzust. Később „Pandekta-praktikum”, majd „Exegezis”-tanítással folytatta a megkezdett kísérletet. Ennek részeként előbb a *mos gallicus*, majd a *mos italicus* módszerei alapján vezette be a hallgatókat a (római) magánjog-tudományba.⁶

Tudósként és oktatóként jegyezte 1867-ben megjelent *Római jogtan* című munkáját, 1886-ban publikálta hasonló szemléletet tükröző *A római jog külső története és institúciói* című tankönyvét és kézikönyvét. A társtudományok iránti nyitottság, az interpolációkritika hangsúlyozása, a jogfejlődésben és a kodifikációban az általános történelmi fejlődés figyelembevétele fémjelezte műveit, amelyekben a magyarországi továbbélés elemzése is helyet kapott.

Vécsey Tamás 1911-ben fejezte be az egyetemi ifjúság tanítását, s 1912-ben bekövetkezett halálával egyetemünk jeles tudósát, közkedvelt professzorát veszítette el.

Vécseyre napjainkban azonban nem első-sorban Marcellus-, Papinianus- vagy Africanus-kutatóként gondolunk, hanem a szemináriumi oktatás meghonosítójaként. A professzor a gyakorlati óráin és az egyetemvezetésben szerzett tapasztalatai alapján átfogó reformot dolgozott ki. A továbbiakban ebből válogatunk – szem előtt tartva, hogy jelenlegi tantervünk kapcsán is újra és újra felmerül a változtatás igénye.

Vécsey újító szándéka az oktatókkal és a hallgatókkal szemben is új követelményeket támasztott. A tanári karral szemben az előrelépést igyekezett a joggyakorlat ismeretéhez, idegen nyelven való publikáláshoz kötni. A didaktikai képességek elmélyítése is része lett volna az átalakulásnak, a tanítás ugyanis „nem gépszerű leolvasás”,⁷ hanem értő, módszertanilag megalapozott válaszadás – még egy előadás keretei között is.

Távlati célja volt a tervezetnek a jogász-képzés Budapest-centrikusságának oldása, a vidéki jogintézetek egyetemi integrációja, a kellő felszerelés, a dologi szükségletek megfelelő biztosítása is.

Vécsey előadásában kiállt a kis létszámú oktatás mellett: „Ha a mostani nagy szám megmarad Budapesten, ez után sem lehet a nagy számmal tüzetesen foglalkozni, nem lehet szorgalmat és előmenetelt kellően ellenőrizni s nem lehet a vizsgálatok beható szigorú megtartására elegendő időt s nyugalmat találni.”⁸

A hallgatók körében Vécsey meglátása szerint közel azonos arányban fordulnak elő éltanuló, szorgalmas diákok, a megélhetésüket maguknak biztosító, küszködő hallgatók, valamint az egyetemet messziről kerülő aranyifjak.⁹ A követelmények szigorítása viszont ez utóbbi kétharmad miatt nem nélkülözhető – a kényszer motiváció ugyanis.

A reform fő vonala a „gyakorlati irány”¹⁰ kibontása. Ehhez a hallgató órai jelenléte szüksé-

ges, ezt azonban nem a katalógussal kell kikényszeríteni, hanem az elérhető tudással kívánatosossá tenni: „Különösen nem pártolnám az óránkénti testi jelenlétnek kieroőszakolását, akkor se, ha minden tanár kitűnő tudós és kitűnő didaktikus volna. [...] A tanterembe ne jöjjön más, mint a ki tanulni akar, de ne is kapjon képesítést más, mint a ki tanult s jó készségét bebizonyítja a szigorú vizsgálatokon.”¹¹

Vécsey szerint azonban a gyakorlati irány sem nélkülözheti a jogtudományt, hiszen „A jogi kar azonban még azok tanításánál se legyen merő kenyérszakiskola és hivatalnok-képezde, a kik nem akarnak elméleti tudósok, hanem ügyvédek, bírák, tisztviselők akarnak lenni.”¹²

A gyakorlati foglalkozások bevezetése mind a hallgatók egymáshoz való közeledését,¹³ mind a tanár–diák viszony javulását¹⁴ előmozdítaná – érvelt Vécsey. A szeminárium keretek meghonosítása mellett szót, hogy: „életrevalóbb képzést” képviselnek, „életből vett példák kipróbálására” adnak lehetőséget, mindemellett megfelelő teret nyújtanak a „jogász okfejtések, jogi műszo-
vak begyakorlására”.¹⁵

A szemináriumi rendszer a jogtudósok utánpótlás-nevelésében is fontos: amellet ugyanis, hogy a szemináriumvezető kiegészíti és értelmezi az előadáson elhangzottakat –fokozva ezzel a hallgatói aktivitást –, a jobb tudományos-oktatói pályára való bevezetését is elláthatja¹⁶ a forrásanyaggyűjtemények, törvényalkalmazási kísérleteket és jogesetek eldöntése¹⁷ körében. A gyakorlati óra ugyanis nem más, mint „tudomány az életben”.¹⁸

Végezetül tömören összegezve Vécsey tanait: „A tanítási szabadság nem jelenti a nem tanítást; a tanulási szabadság nem jelentheti a nem tanulást.”¹⁹

Jegyzetek és hivatkozások

¹ VÉCSEY TAMÁS: A jogi szakoktatás reformjáról. In: Magyar Jogászegyleti Értekezések, XLVI. - V. kötet 5. füzet. Budapest, 1889, Franklin-Társulat Könyvnyomdája. 191. o.

² HAMZA GÁBOR: Vécsey Tamás tudományos, oktatói és közéleti munkásságának méltatása halálának századik évfor-

dulója alkalmából. In: *Jogtudományi Közlöny*, 2013./1. szám, 39. o.

³ HAMZA GÁBOR: Vécsey Tamás (1839–1912). In: Hamza Gábor (szerk.): *Magyar jogtudósok*. Budapest, 1999, Magyar Felsőoktatás Könyvek - I. kötet. 62. o.

⁴ HAMZA GÁBOR: Vécsey Tamás és a jogi szemináriumok. In: *Tanulmányok a budapesti egyetemi szeminárium-alapítások centenáriuma alkalmából*. Budapest, 1987, ELTE. 20. o.

⁵ Uo. 22. o.

⁶ Uo. 14. o.

⁷ Uo. 192. o.

⁸ Uo. 192–193. o.

⁹ Uo. 193. o.

¹⁰ Uo. 194. o.

¹¹ Uo. 196. o.

¹² Uo. 200. o.

¹³ Uo. 207. o.

¹⁴ Uo. 209. o.

¹⁵ Uo. 201. o.

¹⁶ Uo. 201–202. o.

¹⁷ Uo. 206. o.

¹⁸ Uo. 202. o.

¹⁹ Uo. 194. o.

A Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék Tudományos Diákköréről

Írta: BARKÓCZI DÁVID, NAGY VIRÁG ESZTER

Kedves Hallgatótársaink! Ebben a rövid összefoglalóban arra vállalkozunk, hogy bemutassuk Nektek a Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék Tudományos Diákkörének szakmai tevékenységét és közösségi életét.

Az egyre növekvő hallgatói létszám következtében meglehetősen nehéz megtalálni azt a helyet az egyetemen, amely egyaránt ösztönöz minket tudományos fejlődésre és biztosít számunkra otthonos környezetet. Erre kínálnak számotokra megoldást Karunk tudományos diákkörei, így az alkotmány- és jogtörténet iránt érdeklődő hallgatók számára a Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék Tudományos Diákköre.

Rendszeres, szerdánként 18 órakor kezdődő üléseink alkalmával érdekes előadásokat hallgathattok, illetve lehetőségek nyílnak a Kar oktatóival valamint a szakma legjelesebb képviselőivel való személyes megismerkedésre, konzultációra és kötetlen beszélgetésre. Programjaink keretében nem csupán átfogó ismereteket szerezhettek, hanem a jogtörténet olyan részterületeivel is megismerkedhettek, amelyre nem nyílnak lehetőségek az egyetemi oktatás tantervi keretei között. Ha-

gyományos szerdai alkalmainkon kívül gyakran szervezünk tanulmányutakat, s látogatunk el különböző büntetés-végrehajtási intézetekbe, így az e alkalmakon való részvétellel nem csupán elméleti, hanem gyakorlati ismereteket is bővíthettek. Üléseinken a tudományos ismeretek mellett az egyetemi előmenetelhez hasznos tanácsokkal gazdagodhattok, és segítséget kérhettek a felsőbb éves demonstrátoroktól.

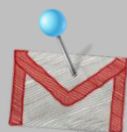
Akik még inkább szeretnék elmélyíteni szakmai ismereteiket, emellett aktív tagjává kívánnak válni egy összetartó, baráti társaságnak, azok szeptemberben be-

nyújthatják jelentkezésüket a Tanszék demonstrátori pozíciójára. Ezenfelül lehetőségek van tudományos cikkeitek, kutatási eredményeitek publikálására a Joghistoria c. folyóiratban.

A Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék Tudományos Diákkörének tagjai szeretettel várnak Titeket!

A Tanszék demonstrátorai a tavaszi félévben:
Papp Dorottya, Losonczy Eszter, Palguta Virág, Nagy Virág Eszter, Szabó Zsanett, Boros Árpád, Romsics Richárd, Vigh Márta, Gagó-Kilbinger András, Barkóczy Dávid

A Magyar Alkotmány- és Jogtörténeti Tanszék Tudományos Diákköre szeretettel vár minden érdeklő hallgatót a **szerdánként 18 órától** kezdődő ülésein. Ha féléves programunkkal vagy a TDK-val kapcsolatban bármilyen kérdésed van, írd bátran a majttkd@gmail.com e-mail címre, vagy keress minket a MÁJT TDK Facebook-oldalán.

Figyeld programjainkat és a Joghistoria aktuális számával kapcsolatos információkat az ÁJK A és B épületének hirdetőtábláin, valamint a TDK és a Joghistoria hivatalos Facebook-oldalán!

Beszámoló a Tudományos Diákkör bécsi tanulmányútjáról

Írta: BARKÓCZI DÁVID, NAGY VIRÁG ESZTER

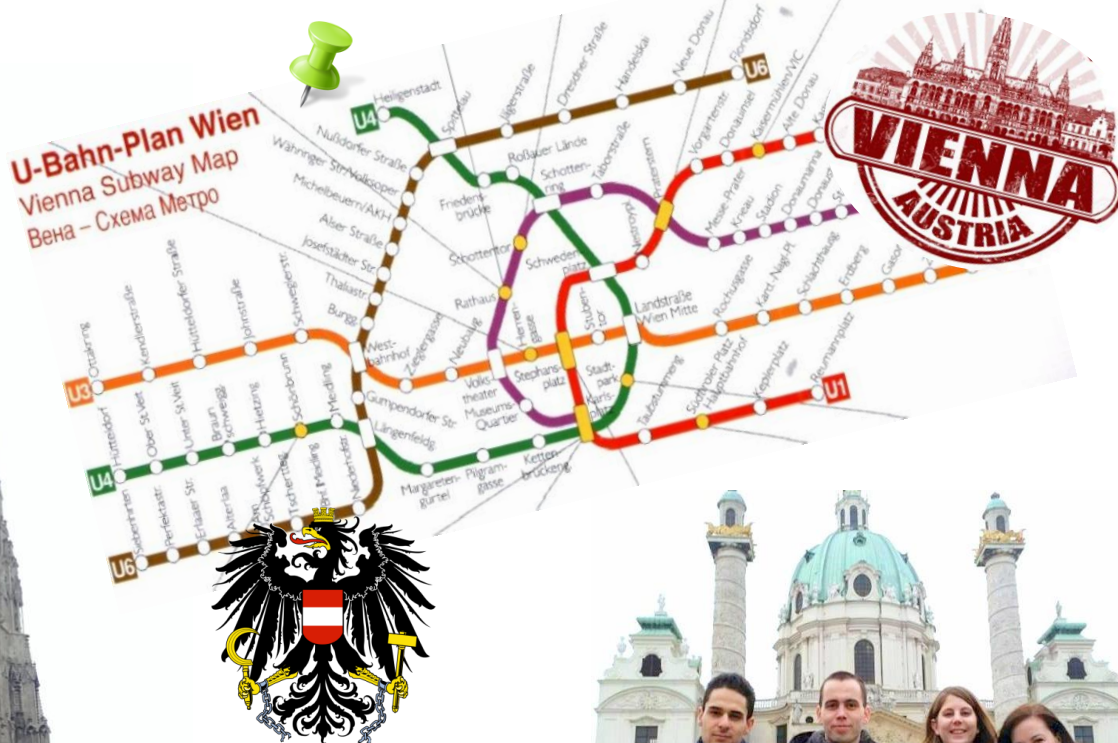
2015. március 13-án a Magyar Állam- és Jogi Történelmi Tanszék Tudományos Diákkörének demonstrátori és a TDK-ban résztvevő hallgatók tanulmányutat tettek Bécsben.

A kirándulás keretében elsőként az osztrák fővárosban található ENSZ-központba látogattunk, ahol angol nyelvű körbevezetés keretében megismerhettük a szervezet történetét, az épületegyüttes megalkotásának titkait, illetve az itt folyó tevékenységet. Ezt követően az Európai Unió Külügyi Szolgálatának nemzetközi szerve-

zetek mellett működő delegációjának székhelyén Zanathyné Martin Györgyi Nagykövet Asszonynak köszönhetően betekintést nyerhettünk a külképviselet munkájába, emellett az európai integráció rövid történetének áttekintése után az EU előtt álló feladatokról és kihívásokról, valamint arról beszélgettünk, hogy joghallgatóként miként válhatunk ennek részeseivé. A hivatalos szakmai program befejeztével bejártuk Bécs történelmi belvárosát, mely által lehetőségünk nyílt baráti kapcsolataink elmélyítésére, illetve a TDK-ban résztvevő hallgatók is

megismerhették a Tudományos Diákkör közösségi oldalát. Végezetül valamennyi résztvevő nevében elmondhatjuk, hogy az utazás mind szakmailag, mind a csapatépítés szempontjából jelentősen hozzájárult közösségünk fejlődéséhez és megerősödéséhez.

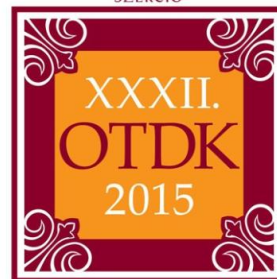
Tanszéki siker a XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencián

Írta: BARKÓCZI DÁVID

2015. március 31. és április 2. között Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Kara által került megrendezésre a XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Állam- és Jogtudományi Szekciója, ahol Tanszékünk demonstrátorai kiemelkedő eredménnyel szerepeltek.

A versenyen a Tudományos Diákkör tagjai a Magyar Állam- és Jogtörténeti Tagozatban a második és harmadik helyezést, míg az Infokommunikáció és Médiajogi Tagozatban a harmadik helyezést szerezték meg, vagyis minden tanszéki indulónk helyezést ért el:

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI
SZEKCIÓ

• NKE KTK •

II. helyezés Gagó-Kilbinger András: **Hungária Egyesült Földek – egy skizoid pszichopata álom: a nyilas állam** (Magyar Állam- és Jogtörténeti Tagozat) Témavezető: Dr. Mezey Barna

III. helyezés Papp Dorottya: **A közegészségügyi igazgatás intézményesülése a XX. század első feléig, különös tekintettel az Országos Közegészségügyi Intézet létrejöttére és működésére** (Magyar Állam- és Jogtörténeti Tagozat) Témavezető: Dr. Mezey Barna

III. helyezés Zanathy Anna: **Képmás – másképp: A képmáshoz való jog szabályozása és az internet** (Infokommunikáció és Médiajogi Tagozat) Témavezető: Dr. Gosztonyi Gergely, Dr. Székely László

A két díjazott mellett Szabó Zsanett, Vastag Alexandra és Romsics Richárd opponensi véleményével járult hozzá a Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék hírnevének öregbítéséhez.

A versenyzőknek a Szerkesztőség nevében szívből gratulálok, s a jövőben kívánok nekik hasonló sikereket!

Idén hatodik alkalommal kerül megrendezésre a You MÁJT Win! tanulmányi verseny

Írta: BARKÓCZI DÁVID

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke a Tudományos Diákkör segítségével ebben a tanévben immáron hatodik alkalommal rendezi meg a már mindenki által jól ismert You MÁJT Win! tanulmányi versenyt.

Nem titok, hogy 2010-ben az *Okosabb vagy, mint Ulipanus?* elnevezésű római jogi vetélkedő mintájára pattant ki az ötlet a Tanszék demonstrátorainak fejében, hogy ők is megszervezzék saját versenyüket. A TDK akkori szakvezető oktatója, Gosztonyi Gergely összefogta a lelkes csapatot, s Mezey Barna Tanszékvezető Úr is a kezdeményezés mellé állt. Arra azonban senki sem számított, hogy az első évben már 49-en fognak jelentkezni az írásbeli fordulóra. A verseny népszerűsége a következő években sem csökkent, sőt a résztvevő hallgatók száma jelentősen emelkedett. 2011-ben már 115-en, 2012-ben 76-an, 2013-ban 55-en, a tavalyi tanévben pedig 37-en adták be jelentkezésüket a tanulmányi vetélkedőre.

A verseny anyaga megegyezik az alapvizsga tananyagával, tehát a *Magyar alkotmánytörténet* és a *Magyar jogtörténet* c. tankönyvekben foglaltakkal, illetve A magyar állam- és jogtörténet forrásai c. szemelvénygyűjtemény megfélelt forrásaival. A rendszerint április végén megtartott rendezvény első, írásbeli fordulóján a résztvevőknek egy feleletválasztós tesztet kell kitölteniük. A

második, szóbeli fordulóra a tizenkét legmagasabb pontszámot elérő versenyző kerül. A verseny szóbeli része háromtagú, a Tanszék neves oktatóiból álló zsűri előtt zajlik, akik az értékelést pontozásos rendszerben végzik. A második forduló első részében a tizenként továbbjutott hallgatónak villámkérdésekre kell válaszolniuk, illetve hibás mondatokat kijavítaniuk, a második részében - ahová az első körben legmagasabb pontszámot elérő hat hallgató kerül - pedig a résztvevőknek egy véletlenszerűen kisorsolt kifejtős kérdésre kell választ adniuk. A három legmagasabb összpontszámot elérő hallgató alapvizsga jeles érdemjegyet kap, a IV-XII. helyezettek értékes könyvjutalomban részesülnek. Mindezek mellett - a zsűri döntése alapján - különdíjak kiosztására is sor kerülhet.

Az idei verseny jelentkezési határideje folyóiratunk megjelenésekor már lejárt, így nem maradt más hátra, minthogy az idei versenyzőknek sok szerencsét kívánjak! A nyerteseknek előre is gratulálok, s remélem, hogy ezután is sikerül ezt a szép hagyományt tovább folytatni, és a vetélkedőt az elkövetkező években is megrendezni.

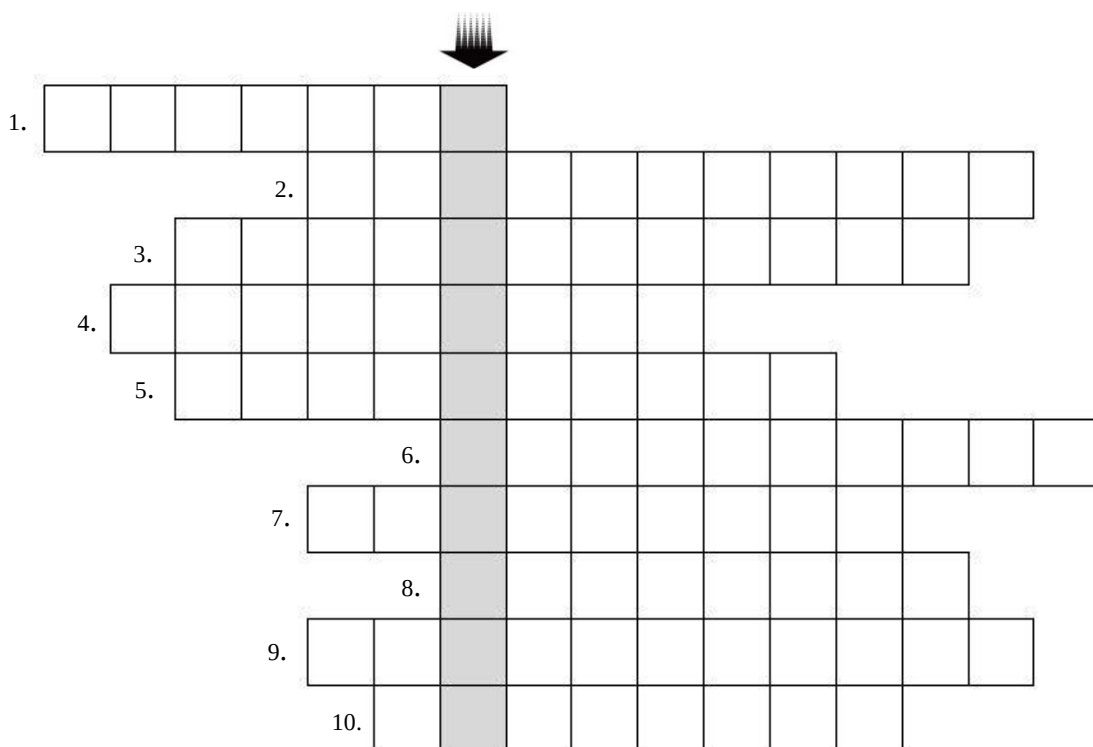

Készítette: BARKÓCZI DÁVID

A Joghistoria utolsó állandó rovatát, a Jogtörténeti rejtvényt elsősorban az első évfolyamos hallgatóknak szánjuk azzal a céllal, hogy felfrissítsük alkotmány-és jogtörténeti ismereteiket, s ezáltal hozzájáruljunk a sikeres alapvizsga telejsítéséhez. A feladat az előadásokon és szemináriumon tanultak, illetve az alkotmány-és jogtörténet tankönyvek alapján könnyen megoldható.

A feladvány megfejtéséhez csupán annyit kell tennetek, hogy a számozott vízszintes sorokba beírjátok a hozzájuk tartozó meghatározások eredményét. Ha minden sort helyesen kitöltöttetek, a szürkével jelölt főoszlopban fentről lefelé olvasva megkapjátok a rejtvény megoldását, amelyet **2015. május 12-ig** elküldhettek a **joghistoria@gmail.com** e-mail címére. A helyes megfejtést beküldők között értékes könyvjutalmat sorsolunk ki.

1. A latin *divisio* kifejezés magyar megfelelője.
2. A Csemegi-kódex büntetés-végrehajtási rendszerének jellege.
3. Eskütársak latinul.
4. A latin *legatum* kifejezés magyar megfelelője.
5. Országos főméltóság, a középkorban a király és a nádor után Magyarország harmadik legfontosabb tisztségviselője.
6. Perbeli eskü latinul.
7. A rabsegélyező egyletek megnevezése idegen szóval.
8. A Tripartitum (1514) megalkotójának vezetéknéve.
9. A bűncselekmények súly szerinti hármass felosztása.
10. Avatkozó latinul.

Márciusi számunk jogtörténeti rejtvényének megfejtése: **JOGHISTÓRIA**

Az ELTE
Állam- és Jogtudományi Kar
Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke

TANULMÁNYI VERSENYT HIRDET

első évfolyamos hallgatók számára.

YOU MAJT WIN6

Az I-III. helyezettek a tanév végi
Magyar Állam- és Jogtörténet
alapvizsgára megajánlott jeles
érdemjegyet kapnak.

A jelentkezés határideje:
2015. ÁPRILIS 21. (KEDD) 24:00

A verseny időpontja:
2015. ÁPRILIS 28. (KEDD), 11:20 ÉS 18:00

Bővebb felvilágosítás:
dr. Képešsy Imre
kepessy.imre@ajk.elte.hu

www.majt.hu

www.facebook.hu/joghistoria

www.majt.hu

A FOLYÓIRAT A FENTI OLDALAKON DIGITÁLISAN SZÍNES VÁLTOZATBAN IS ELÉRHETŐ.

ELTE ÁJK
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR